Az amerikai akadémia elnöke Szegeden

Március 10-én hatnapos látogatásra érkezett hazánkba *Frank Press*, az Egyesült Államok Nemzeti Tudományos Akadémiája (NAS) elnöke, geofizikus professzor. Magyarországi tartózkodásának egyetlen vidéki programján tegnap Szegedre utazott, hogy pedagógus feleségével, *Billie Press-szel* megismerkedjék e szellemi centrum életével. Érdekesség, hogy *Mark Palmer*, az Egyesült Államok nagykövete vasárnap azt kérte a szegedi szervezőktől, hogy a gyermekfejlődéssel foglalkozó Press asszony — férje más irányú megbeszélései idején — meglátogathasson néhány szegedi iskolát, egy óvodát és egy bölcsődét. Nos, ez a kívánság teljesítődött, mint ahogy az is, hogy az amerikai vendég bepillantást nyerjen a szegedi egyetemi és akadémiai tudományos életbe.

Frank Press találkozott *Vastagh Pállal*, az MSZMP megyei és *Székely Sándorral*, a párt városi bizottságának első titkárával, akiktől elsősorban arra kapott indíttatást, hogy a tudományos kapcsolatok továbbfejlesztésekor jobban figyeljenek a magyar vidék szellemi bázisaira is. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a magyar és az amerikai akadémiák kapcsolatainak nem része például Szeged, és a jövőt nehéz lenne elképzelni Budapest túlsúlyának fenntartásával. A Szegedi Biológiai Központnak jelenleg 35 kutatója dolgozik az Egyesült Államokban — mondta *Keszthelyi Lajos*. A jó az lenne — tette hozzá a főigazgató —, ha az amerikai intézetek pótolhatatlan lehetőségeivel élő szakemberek gyakrabban jöhetnének haza ösztöndíjuk ideje alatt, azaz félig odakint, félig pedig az anyaintézetben dolgoznának — a folyamatos fejlődés jegyében. A biológiai központban egyébként hét kutatóhelyet látogatott meg az amerikai vendég. Látogatása eredményeként valószínűleg a szegedi központ elindítóia és részese lehet a növényi seitek genetikai problémáival foglalkozó kutatási programnak, melyben két tucat intézmény venne részt.

És végezetül egy lényegbe vágó megjegyzés: láthattuk vasárnap este A Hétben, hogy Mark Palmer milyen nagyvonalú rálátással és tájékozottsággal nyilatkozott eláruló eleganciával mondott véleményt a magyarországi változásokról. A szegedi vendéglátók véleménye szerint Press professzor és kísérete is hasonló felkészültséggel és tájékozottsággal érkezett hozzánk. Hírünk van hát a világban, s ezzel számolni kell!

D. I.

Ülést tartott a SZOT elnöksége

A Szakszervezetek Országos Tanácsának elnöksége hétfőn ülést tartott. A testület megvitatta az országos szakszervezeti tanácskozáson megválasztott alapokmányt előkészítő bizottság jelentését a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetségének alapokmánytervezetéről, és úgy döntött, hogy a dokumentumot a SZOT következő plénuma elé terjeszti. (MTI)

Agrárpolitikai koncepció

Méltón régi híréhez

Ülést tartott hétfőn az Élelmezésipari Dolgozók Szakszervezetének központi vezetősége. A testület az MSZMP Központi Bizottságának az agrárpolitika megújítására javasolt koncepcióját vitatta meg. Kovács Imre, az MSZMP KB gazdaság- és szociálpolitikai osztályának vezetője elmondotta: a Központi Bizottság legutóbb 10 évvel ezelőtt tárgyalta részletesen az élelmiszer-gazdaság helyzetét. A politikában és a gazdasági életben bekövetkezett jelentős változások időszerűvé tették, hogy a megújuló párt vezetése ismét foglalkozzon ezzel a témával. A tervezet vitája zajlik jelenleg számos fórumon, ezek alapján a téziseket májusban véglegesítik; ezután kérik fel a kormányt egy nemzeti agrárprogram kidolgozására. Az elképzelések szerint ez kerül majd ez év második felében az Országgyűlés elé.

Az ÉDOSZ-ban felszólalók egyetértettek abban, hogy az agrárpolitika megújításának koncepciójára tett javaslat alapvetően előmozdítja az élelmiszer-gazdaság pozíciójának javulását, a magyar falu felemelkedését. Azt azonban többen is szorgalmazták, hogy a kormány soron kívül tárgyalja meg, értékelje az élelmiszer-termelők és a feldolgozóipar helyzetét, teremtsen számukra a gazdálkodáshoz jobb körülményeket, mert csak így garantálható hozzájárulásuk a népgazdaság stabilizálásához. Az élelmiszer-gazdaság a hazai értéktermelésnek, mintegy a negyedét adja. Ez azonban csak úgy tartható fenn továbbra is, ha a gazdálkodást hátráltató tényezőket sikerül jelentősen visszaszorítani.

Az élelmiszer-termelés versenyképességét nehéz úgy növelni — vélték többen is —, hogy a stratégiai szempontból fontos élelmiszeripar mögött hiányos a gépipari háttér, így a feldolgozóüzemek csak a drága tőkés gépekhez tudnak hozzájutni. A 4-5 százalékos, sőt ennél alacsonyabb nyereségrátával dolgozó üzemek nem tudják megfizetni a magas hitelkamatokat. Az élelmiszeripari vállalatok, szövetkezetek támogatási rendszeréről, a támogatás mai gyakorlatáról a legtöbb hozzászólónak elmarasztaló véleménye volt.

A gazdasági szabályozás javítását szolgálná az, ha újra meghonosodna az elmúlt évek kedvező gyakorlata, amikor az élelmiszer-feldolgozó vállalatok az előző esztendő őszén megismerhették az újabb gazdasági év megtervezéséhez szükséges legfontosabb változásokat. A jelenlegi gyakorlat szerint ugyanis az üzemek többsége még ezekben a napokban sem rendelkezik végleges tervvel az idei esztendőre.

A vitában Szilágyi László, az ÉDOSZ központi vezetőségének titkára hangsúlyozta, hogy a párt agrárpolitikai koncepciójától többet várnak; egyebek között azt, hogy rövid távon is segítse elő az élelmezésiparban dolgozók helyzetének javítását, az alapanyagtermelők és a -feldolgozók együttműködését. Hamarosan el kell dönteni: szükség van-e az élelmiszer-gazdaság konvertibilis exportjára, mert jelenleg ez nem elég jövedelmező. (MTI)

Gazdasági körkép — 1988

Nagy utat tett meg a Délép két évvel ezelőtti gazdálkodási mélypontjától az 1988-as mérleg jóváhagyásáig. Persze a régi vállalat mára áthúzódó terheivel még számolni kell a gazdálkodásban, viszont a tavalyi veszteség az elképzelt 58 milliós határon belül maradt. Közben a gazdálkodás tendenciái javultak a vállalatnál, piacképesebb tevékenységek felé tolódott el a belső arány. De a gödörből kikapaszkodás még teljes egészében nem történt meg, a veszteség nélküli gazdálkodás a további belső tartalékok feltárásával képzelhető el a következő években.

Délép-lift

Az idei évre a tervük a folyamatos fizetőképességet, a veszteség teljes felszámolását, a vállalati vagyon kedvezőbb összetételének kialakítását, újabb piacok megszerzését prognosztizálják. Közben a keresetfejlesztés minimumát tíz százalékban határozza meg. Fokozottan ügyelnek a minőségre, hiszen a piaci bizalom csak így teremthető meg és így juthat még több megrendeléshez a vállalat.

— Elképzelhető-e, hogy új gazdálkodási formában dolgozzon a Délép belátható időn belül — érdeklődtünk Pusztai Dénes gazdasági igazgatótól.

— Igen, ehhez elsősorban a vállalaton belüli bedolgozói rendszert kell alaposan átvizsgálni. A jelenlegi formában a tulajdonosi és a vállalkozói szemlélet még kevésbé érvényesül. Várakozunk a hónapokon belül az Országgyűlés elé kerülő átalakulási törvényre és főként azon belül a vagyonelhatárolási lehetőségekre. Főleg az iparunkat kell a helyére tenni. Ezt a területet vállalkozási szintre kell emelnünk, figyelve a külső értékesítési lehetőségekre és a termékszerkezetváltásra is. Az idén rendkívül termékeny háttéripar megteremtése a vállalat fő célja.

Első kézből

Hosszú éveken át nem volt gond eladni a megépített lakásokat. A Délépnek is egyetlen dolga akadt: határidőre, jó minőségben készítse el a megrendelt otthonokat. Az elmúlt években azonban változott a lakáspiac. Nagyobb a kapacitás, kevesebb a vásárló! Mi következik ebből? Az, hogy vevőt kell találni az épülő házakra, ha nem akarnak munka nélkül maradni az építők. Közben az OTP lakáseladási monopóliuma is megszűnt, így már semmi akadálya annak, hogy a kivitelező saját maga is értékesíthesse a kész lakásokat.

De mit nyer ezen a vásárló? Egy biztos, a kimaradt hivatali láncszemek miatt az ár semmi esetre sem lehet drágább. Sőt! A másik nagy előny, hogy a leendő beköltöző maga döntheti el, milyen legyen a padlószőnyeg, a burkolat, a fűtés. A hitelügyintézést is helyben, a Délép végzi, hasonló kondíciók alapján, mint az OTP.

Első lépcsőben Szegeden, a Kukovecz Nana utcában kínálnak ilyen lakásokat. A KP—109-es jelű épületek már kevésbé hasonlítanak a hagyományos „betondobozokhoz".

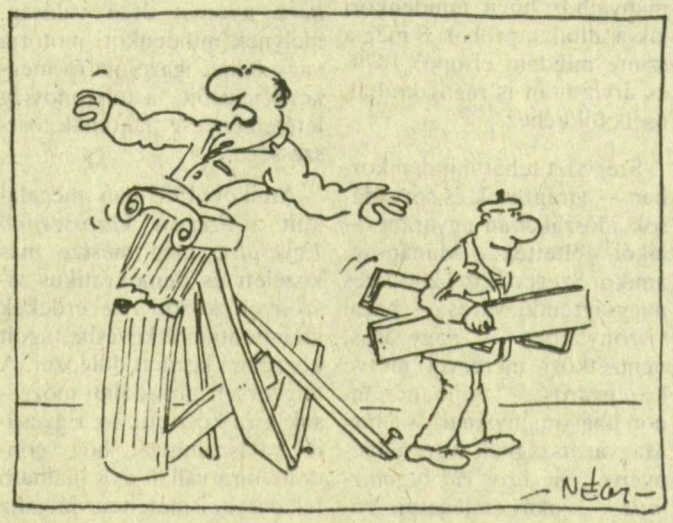

Fogyókúra után

Az építési munkák csökkenésével a városi feladatokra alapított Szegedi Magas- és Mélyépítő Vállalat 1985-ben jutott a mélypontra. Ennek egyik oka az volt, hogy korábban a tanácsi megbízások biztos kenyeret adtak, s mikor már csak falatok jutottak, az új helyzetre nem tudtak hatékony vállalkozási elképzeléseket találni. A veszteséget vagyonuk kiárusításából fedezték. A fogyókúrát jelzi, hogy irodaház helyett most faházban található a központjuk. A létszám mára hatszáz főre apadt, s úgy tűnik, ezt már meg tudják tartani, értelmes feladattal ellátni. Tavaly 350 milliós árbevételi mellett 33 millió forint nyereséget értek el. A lakásépítés kivételével minden szakmában vállalkoznak a lakásfelújítástól kezdve a betoneladásig és betonelemgyártásig. A betontechnológiai üzem termelése öt év alatt meghároszorozódott, s ma már tevékenységük egyharmadát adja. Villamosvágány-közi burkolóból például Debrecenbe és Miskolcra is szállítottak. Adózott nyereségüket a termelésbe forgatták, így a három év előtti 10 millióról 2 millióra csökkentették a bankköltségeiket. A pénzügyi stabilitáshoz nagyban hozzájárul az ipari tevékenység folyamatos árbevétele.

Ez egy jó év!

Az elmúlt fél évtizedben, ha *Dombi Mihályt*, a Szegedi Építőipari Kisszövetkezet elnökét arról kérdeztem, hogy milyen volt a gazdálkodóegység előző éve, mindig azt a választ kaptam, „Nem panaszkodhatunk."

— *De vajon mit hozott a SZÉSZ-nek 1988?*

— Történetünk eddigi legjobb éve volt, anyagiakban és szövetkezeti eredményben egyaránt.

— *Ez a kisszövetkezeti formaváltásnak köszönhető?*

— Elsősorban. Például amikor átalakultunk, másfél heti bérnek megfelelő nyereséget tudtunk volna osztani a hagyományos formában, az átminősítés után ez az idő másfél hónap lett. Ezután nem kellett foglalkoznunk a bérszabályozással.

— *A jó jövedelemkondíciókhoz munka, megrendelés is kell.*

— Ebből is volt bőven. Bár év elején egyes szakmákban gond volt mindennapra munkát adni, de aztán mindenki dolgozhatott napkeltétől napnyugtáig. Elsősorban a tanácsi intézményektől, az IKV-tól, az egyetemektől kaptunk bőven feladatot. Kapacitásunk teljes kihasználása lehetővé tette, hogy jövedelmeink jó lépést tarthattak az egyáltalán nem kicsiny inflációval. Ez pedig az építőiparban nagy szó. Sajnos, 1989-ben, a bérszabályozás ismételt belépésével, romlottak pozícióink, bár a tavalyi jó bázison egy ideig biztonsággal „utazhatunk".

Kettőről az egyre

A Szegeden működő két beruházási vállalat, a városi és a megyei nem várta meg, hogy a szűkülő piacon egymást véreztessék el. Tavaly félévkor személyes érdekek által motivált huzavonák után egyesültek. Egy vezető- és adminisztrációs gárdával, kisebb létszámmal látják el az egyre kevesebb beruházási munkát. A darabévben 1 milliárd forintnyi kivitelezési értékből 11,6 millió forint árbevételre tettek szert, melyből 2,8 millió nyereséget könyvelhettek el. Ez több is lehetett volna, de a befejezetlen munkák meghaladták a tervezettet, s így azt csak az idén számolhatják el. A csőd megelőzésével sikerült a vagyont megmenteni, s ennek hasznosítására igyekeznek különféle vállalkozásokba tőkével beszállni. Az idén alakult építőipari szolgáltatásokat, és karbantartást végző Szoliber Kft.-ben döntő a részarányuk. A megfelelő bevétel és hozadék érdekében partnereikkel megismertetik, ajánlják az új céget. A most meglevő létszámuk megtartása, foglalkoztatása érdekében olyan vállalkozást terveznek, amely a pénz forgatása mellett a saját embereiknek is munkát ad.

Szeretnék addig együttartani a szakgárdát, amíg újra prosperál az építőipar. Ez az idő ma még igen távolinak tűnik. Vallják, hogy a beruházás vezérlése is egy szakma, így az erre a területre is terjeszkedő tervező és kivitelező szervezetekkel szemben állni tudják a versenyt. Állítják, nem a beruházási összeg feltupírozása a céljuk, s ezt azzal demonstrálják, hogy a százalékos részesedés helyett fix összegre kötnek szerződést.

Statisztika

A termelés, a létszám és a termelékenység alakulása, 1988-ban

Előző év = 100)

Megnevezés	Saját építési-szerelési tevékenység értéke	Foglalkoztatottak száma	Termelékenység*
Minisztériumi építőipar	99,1	88,7	110,5
Ebből: Délép	101,7	87,0	115,3
Tanácsi építőipar	100,8	96,4	110,0
Állami építőipar	99,6	91,2	110,2
Szövetkezeti építőipar	113,0	105,6	103,3
Szocialista építőipar	102,8	95,0	107,2

* Az egy építési-szerelési tevékenységen foglalkoztatott fizikaimunka-vállalóra jutó építési-szerelési tevékenység értéke.

(KSH Csongrád Megyei Igazgatóság)

Terv-kényszer

A hazai tervezési gyakorlat miatt nincsenek igazán „rózsás" helyzetben a szegedi tervezővállalatok — a Csomiterv és a Délterv — sem. Hiszen az elmúlt években egyre kevesebb lakásra kapnak megrendelést. A kivitelezők nem versengenek a lakásépítésért, sokkal jobb „bolt" nekik az iskola, az üzemépület, vagy más közintézmény felhúzása. Ha mégis akad terveznivaló, csőstől jönnek vele a gondok is. Elsősorban az, hogy a beruházási gyakorlat a tervek árán szeretne spórolni. Néhány hónap alatt, a lehető legolcsóbb áron igyekeznek áthajtani a tervezőasztalokon a rajzokat. Így azután a kész épület legalább 15-20 százalékkal többe kerül, minősége sem, esztétikuma sem éri el azt a szintet, amire a tervezők képesek lennének.

Külföldön három évig is tervezik azt, amit azután fél év alatt felépítenek: esztétikusan, szépen, olcsón. A hazai tervezők is lelkelik: ha kapnának rá elég időt, no meg megfelelő anyagi elismerést, részesedést a beruházás megtervezéséért, legalább 15 százalékot tudnának spórolni a kész házak árán. Mindenki jól járna! De vajon, miért nem hallgatnak a beruházók az ésszerű javaslatra? Ki tudja.

Lecke

Alaposan feladta a leckét az építőknek az a rendelet, amely tavaly január 1-jén lépett életbe. Ezentúl a kivitelező mindenért jótállással tartozik. Ha folyik a csap, ha vetemedik az ajtó, ha foltosodoik a szőnyeg, mindenért az építőkön lehet elverni a port. Utána érvényesítsék ők a követelést a szállítókkal szemben! De mit lehet tenni a máig monopolhelyzetben lévő alapanyaggyártókkal? Ez most a lecke.

A szövegeket írta: Bőle István, Rafai Gábor, Tóth Szeles István.